

**ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ DERSİNİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ
(TRABZON ÖRNEĞİ)***

Yrd. Doç. Dr. **Semih AKTEKİN****

Salih ÖZTÜRK***

Özet

Bu çalışma tarih öğretmenlerinin Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi ile ilgili görüşlerini, bu dersin işlenişinde ne tür problemlerle karşılaştıklarını ve dersle ilgili önerilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Çalışma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Trabzon il merkezi orta-öğretim kurumlarında görev yapan 50 tarih öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda 50 tarih öğretmenine anket uygulanmış ayrıca 20 tarih öğretmeni ile mülakat yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerden tarih öğretmenlerinin Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersinin çok gerekli ve liselerin bütün alanlarında okutulması gereken bir ders olduğuna, dersin 10.sınıftan itibaren yıllara dağıtılarak verilmesi gerektiğine, Türk dünyası konularına daha fazla yer verilmesi ve ders kitabının sadeleştirilmesi gerektiğine inandıkları anlaşılmıştır. Araştırma bulguları ışığında konu yoğunluğunun azaltılarak dersin farklı yıllara yayılması, dersin işlenişinde farklı yöntem ve teknikler kullanılması ve ders kitabının gözden geçirilerek yeniden yazılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarih eğitimi, çağdaş tarih öğretimi, Türkiye’de tarih öğretimi, Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi.

**THE EVALUATION OF MODERN TURKISH AND WORLD HISTORY
SUBJECT ACCORDING TO TEACHERS’ VIEWS
(THE CASE OF TRABZON)**

Abstract

This descriptive study was conducted in order to present the ideas of the History teachers to identify their perception on Contemporary Turkish and World History subject, to learn what kind of problems they have during this lesson and their suggestions to improve this subject. The participants of this survey were fifty

* Bu makale, danışmanlığımı Yrd. Doç. Dr. Semih AKTEKİN’in yaptığı, KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde 2012 yılında Salih Öztürk tarafından hazırlanan ‘Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Konusunda Öğretmen Görüşleri (Trabzon İli Örneği)’ başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi, OSA Eğitimi Bölümü

*** Tarih Öğretmeni

teachers who teach in secondary schools in Trabzon during 2011-2012 academic year. In accordance with the purpose of the research, a questionnaire was developed and fifty teachers were asked to respond this questionnaire. A semi-structured interview form was developed and twenty history teachers attended the interview. According to the research data history teachers believe that it is necessary to have a Modern Turkish and World History lesson for all students and it should to be taught at all departments of secondary schools. They also believe that, this lesson should be given from 10th class, more importance should be given to the topics of Turkish world and the textbook should be simplified. In the light of research findings, reducing the amount of topics, spreading the course to different grades, using different methods and techniques in the classroom, the revision and rewritten of the textbook are recommended.

Key Words: History education, teaching contemporary history, history teaching in Turkey, Contemporary Turkish and World History subject.

1.Giriş

Günümüze veya çok yakın geçmişe uzanan tarihsel sürece ya da bu süreç içerisinde meydana gelen tarihsel olay ve olguları içeren döneme çağdaş tarih denir. Bu döneme yakın tarih veya yakın dönemler tarihi de denilmiştir (Aslan,1998:7). Çağdaş tarihin içeriği ve sınırlarının ülkeden ülkeye farklılaştığı görülür. Bu farklılaşma her ülkenin tarihte yaşadığı gelişmeler ve politik kültür düzeyi ile yakından ilgilidir. Ülkeler genellikle biri evrensel düzeyde sonuçlar doğuran gelişmeleri diğeri ise kendi tarihleri açısından dönüm noktası özelliği taşıyan önemli olayları dikkate alarak çağdaş tarihin sınırlarını belirlemeye çalışmışlardır (Aslan1998:15; Pingel, 2003).

Avrupa ülkelerinde I. ve II. Dünya Savaşlarında insanlık tarihi açısından yaşanan büyük olumsuzluklar bu dönemlerle ilgili araştırma yapılmasını zorunlu hale getirmiştir (Aslan,1998). II. Dünya Savaşı'ndan sonra, savaşın yol açtığı büyük sorunlar tarihçileri bu dönem üzerinde araştırma yapmaya yöneltmiştir. Bu savaştan sonra dünyanın yeniden yapılandırılması ve iki dünya savaşının meydana getirdiği yıkımlar birçok Avrupa ülkesinin yakın tarihi yeniden araştırma ve değerlendirmesine yol açmıştır (Safran-Ata, 1996:13). Avrupa'da çağdaş tarih ile ilgili atılan adımlar sonucunda II. Dünya Savaşı sonrası dünya tarihinde yaşanan gelişmeler ve her ülkenin kendi milli tarihlerini içeren konular tarih ders kitapları ve öğretim programlarında yer almaya başlamıştır (Aslan, 1998; Pingel, 2003). Avrupalı tarihçiler arasında 20. yüzyıl çağdaş tarihinin okullarda öğretilip öğretilmemesi konusunda çeşitli tartışmalar olmuştur. Tarihçilerin bir kısmı çağdaş tarihin okullarda öğretilmesi gerektiğini savunurken bir kısım tarihçi buna karşı çıkmıştır. Çağdaş tarihin okullarda öğretilmesine karşı çıkan tarihçiler yakın tarihi dönemlerle ilgili gelişmelerin hala yoruma açık olduğunu ve olaylarla ilgili sağlıklı değerlendirme yapabilmek için üzerinden uzun yıllar geçmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir Ayrıca bu düşünceyi savunanlar, tarih derslerinde güncel gelişmeler ve yakın dönemle ilgili yapılan yorumların siyasal tarafgirliğin zaaflarını taşıyabileceğini iddia etmişlerdir (Pingel, 2003). Bütün bu tartışmalara rağmen 1980'li yılların başlarından itibaren çağdaş tarihi dönem Avrupa ülkelerinde tarih ders kitaplarında en çok üze-

rinde durulan ve en önemli tarihsel dönem haline gelmiştir. Bu dönemde 20. yüzyıl Avrupa'sıyla ilgili öğretilen tarih sadece savaşların ve ekonomik krizlerin tarihi değil, aynı zamanda kadınların, sıradan insanların, çocukların, dini ve etnik azınlıkların tarihi olarak ta kabul edilmiştir (Stradling, 2003). Verilen tarih öğretimi ile çocuklara aynı zamanda demokrasi, insan hakları, dayanışma gibi değerlerin de öğretilmesi amaçlanmıştır (Öztürk, 2010:309). İngiltere, Fransa, Avusturya ve Hollanda gibi gelişmiş Avrupa ülkelerinde tarih öğretiminin genel amaçları arasında çağdaş dünyada meydana gelen gelişmeleri anlamak ve güncel problemlerle ilgili olaylar, figürler ve tarihsel yapılarla ilgili beceri, bilgi, anlayış kazanma önemli bir yer tutmaktadır (Demircioğlu, 2006). İkinci Dünya Savaşından sonra İngiltere'de tarih öğretiminde geçmişi öğrenmenin yanında problem çözme ve çağın yaşamsal becerilerini kazandırmayı hedefleyen yeni bir tarih anlayışı ortaya çıkmış ve çağdaş tarih konuları da bu anlayış çerçevesinde ele alınmıştır (Köstüklü, 1997; Aktekin, 2001). Almanlar çağdaş tarihin başlangıcı olarak 1917 yılını kabul etmişlerdir. 1. Dünya Savaşında Almanya'nın yenilmesi ve bu yenilginin Almanya'da Nazizm'in yolunu açması ve bu tarihte Amerika Birleşik Devletinin 1. Dünya Savaşına girmesi Almanların çağdaş tarihin başlangıç düşüncesini etkileyen başlıca etkenler olmuştur. Almanlar 1970'lerden itibaren tarih öğretiminde ulusal anlayışı güçlendirmek yerine demokratik ve bilinçli vatandaş yetiştirmek isteyen bir anlayışı benimsemişlerdir (Aslan, 1998; Höpken, 2003; Karabağ, 2010). Amerika Birleşik Devletlerinde çağdaş tarih döneminin başlangıcı olarak Kennedy'nin Amerika Birleşik Devletleri başkanı olduğu tarih kabul edilmiştir. İtalya ise kendine özgü tarihsel koşulların bir sonucu olarak çağdaş tarihi 20. yüzyıl ile başlatmıştır. 20. yüzyılın başlarında İtalya'nın milli birliğini kurması ve ekonomik gelişimini gerçekleştirmesi bu düşüncenin benimsenmesinde etkili olmuştur (Aslan,1998:16). Tarih eğitimi alanında çeşitli arayışların sürdüğü Yunanistan'da da "Yakın ve Modern Tarih" adı ile okutulan tarih dersinde temel olarak 19. ve 20. yüzyılda meydana gelen gelişmeler işlenmekte ve konular 1980'li yıllara kadar getirilmektedir (Karabağ, 2010).

I.1.Türkiye'de Çağdaş Tarih Öğretimi

Türkiye'de tarih eğitiminin çağdaş dönemlere yönelik boyutu uzun süre eksik kalmış ve uzun yıllar II. Dünya Savaşından sonraki gelişmeleri içeren yakın tarihi döneme ait gelişmeler ortaöğretimdeki tarih derslerinde öğretilmemiştir (Özbaran, 2005). Yakın tarihin tarih mi yoksa bir tür gazetecilik mi olduğu sık sık tartışılan bir konu olmuştur (Tunçay, 2005). Türkiye'de çok partili siyasi döneme geçildikten sonra çağdaş dönemler için araştırmalar yapılmaya başlanmış ancak yapılan araştırmalar siyasi yaşam ve partilerle sınırlı kalmıştır. Türkiye'de çağdaş tarihin araştırılmasında yaşanan gecikme okullarda çağdaş tarihin ders olarak okutulmasını da olumsuz yönde etkilemiştir. Çağdaş tarihi gelişmelerin okullarda ders olarak okutulmasına karşı çıkanlar çağdaş tarihin nesnel ve bilimsel bir şekilde araştırılıp ortaya konması için araştırılan olayın üzerinden belli bir sürenin geçmesi gerektiğini savunmuşlardır (Aslan,1998:1).

Çağdaş dönem olarak okutulan TC İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi, Mondros Ateşkes Antlaşmasından Atatürk'ün ölümüne ve II. Dünya Savaşı'na

kadar geçen dönemleri içermiştir. Okullarda, demokrasi tarihinde yaşanan darbeler, toplumsal ve siyasi sorunlar halkın ve siyasilere verdiği demokrasi mücadelesi tam manası ile öğrencilere öğretilmemiştir (Behar,1995:201). Bu nedenle öğrenciler ilk ve ortaöğretimleri süresince yaşadıkları günleri etkileyen olayların tarihi arka planını öğrenememiş ve yakın dönemde meydana gelen gelişmelerden habersiz kalmışlardır (Saydam,2009). Öğrencilerin, gerek milli tarih ve gerekse dünya ve Avrupa tarihinde son 50-60 yıllık dönemde yaşanan tarihi gelişmeleri öğrenmeden, içinde yaşadığımız toplumu ve dünyayı anlayamayacağı ortadadır (Öztürk, 2010:312). Günümüzü çok yakından ilgilendiren ve etkileri hala devam eden dönemlerle ilgili bilgileri ilk ve ortaöğretim öğrencileri daha çok aileden, çevreden, yazılı ve görsel medyadan ve internet ile diğer yayınlardan öğrenmeye çalışmışlardır. Son yıllarda kaynakların çeşitlilik göstermesi çağdaş tarih araştırmalarını kısıtlayan kaynak bulamama ve kaynaklara ulaşamama sorununu ortadan kaldırmıştır. Konuların çeşitlenmesi ve yakın dönemlere tanık kişilerle görüşmeler yapılması sözlü tarih çalışmalarının da devreye girmesini sağlamıştır (Thompson, 1999). Sözlü tarih çalışmalarının yanında çağdaş dönem konuları ile ilgili haber programları yapılması, belgesellerin yayınlanması ve bulunan belgelerinin incelenmesi çağdaş dönemler konusunda insanların bilgilendirilmesini kolaylaştırmıştır. Türkiye ve dünyada yaşanan olumlu gelişmeler ile çağdaş tarih araştırmaları sadece devlete ait kayıtlar ve resmi yazışmalara dayalı arşiv ve kütüphane gibi kapalı mekanlarda yürütülen bir araştırma alanı olmaktan çıkıp, radyo ve film kayıtlarının devreye girmesi ile daha zevkli ve eğlenceli bir alan haline gelmiştir (Aslan, 1998:5).

Türkiye’de ilk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim-öğretim gören öğrencilerin günümüzde yaşanan olayları daha iyi analiz edebilmeleri ve geleceğe sağlıklı bir şekilde bakabilmeleri için, yakın tarihi dönemdeki gelişmeleri bilimsel bir şekilde öğrenmeleri gerektiğine dair akademisyenler, tarihçiler ve sivil toplum örgütleri tarafından çeşitli öneriler yapılmıştır. Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD) tarafından “Gençler İçin Çağdaş Tarih” (Kuyaş-Akarçay vd., 2002), Tarih Vakfı tarafından “20. Yüzyıl Dünya ve Türkiye Tarihi” (Alpkaya-Alpkaya, 2004) başlıklı kitaplar yayınlanmıştır. TÜSİAD ve Tarih Vakfı tarafından yayınlanan bu kitaplar liselerde çağdaş tarih öğretiminin gerekliliğini vurgulamak üzere alternatif ders materyalleri olarak hazırlanmış ancak bazı özel okullar hariç diğer okullara ve geniş öğrenci kitlelerine ulaşamamıştır.

Dünyada tarih eğitimi alanındaki yeni yaklaşımların ve Türkiye’de tarih dersinin içeriğinin güncellenmesi gerektiğine dair tartışmaların da etkisiyle 2008-2009 eğitim-öğretim yılından itibaren tarih programlarına Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi (Ç.T.D.T) dersi yeni bir ders olarak eklenmiştir. Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Programında dersin amaçları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1- Öğrencilerin 19. yüzyıldan günümüze kadar dünyada ve Türkiye’de meydana gelen gelişmelere ilişkin bilgi edinmelerini sağlamak.

2- Bu dönemde dünyada meydana gelen siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin Türkiye’ye etkilerini ve bu gelişmelerin 20. yüzyılda dünya olaylarındaki rolünü anlamak.

3- Küreselleşen dünyada siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik olayların çok boyutluluğunu ve karmaşıklığını farklı bakış açıları ile inceleyebilmek.

4- Öğrencilerin 21. yüzyılın gelişen ve değişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek ve geleceğe yönelik sağlam öngörülerde bulunabilecek beceriler geliştirmelerini sağlamak.

5- Öğrencilerin farklı kültürlerle etkileşimde bulunabilen entelektüel ve sosyal becerilere sahip bireyler olarak yetişmelerini sağlamak (MEB, 2008:6).

Ç.T.D.T dersi ile dünya’da ve Türkiye’de yakın dönemde meydana gelen gelişmeleri anlayan ve yorumlayan, bu gelişmelerin Türkiye’ye etkilerini fark eden, Türkiye’nin dünyadaki rolünü ve ağırlığını bilen, dünyadaki gelişmelerin farklı perspektiflerle incelenmesi gerektiğini düşünen ve gelecekle ilgili farklı öngörülerde bulunabilecek gençler yetiştirilmesi amaçlandığı görülmektedir.

Ç.T.D.T öğretim programı I. Dünya Savaşından günümüze kadar dünyada ve Türkiye’de meydana gelen siyasi, askeri, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri içermektedir. Ç.T.D.T ders kitabında konular beş ünite içinde ele alınmıştır: ‘1: 20. Yüzyıl Başlarında Dünya, 2: II. Dünya Savaşı, 3: Soğuk Savaş Dönemi, 4: Yumuşama Dönemi ve Sonrası ve 5: Küreselleşen Dünya’ (Okur-Sever vd. 2009). Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersinin içeriğine bakıldığında 1. Dünya Savaşı’ndan sonra Dünya’da ve Türkiye’de meydana gelen önemli olayları içerdiği görülmektedir. Bu ünitelerde özellikle Türkiye’de 1945 sonrası yaşanan Çok Partili Hayata Geçiş, Demokrat Parti, 1960 İhtilali, 1971 Muhtırası, 1980 İhtilali gibi günümüz Türk siyasi hayatına yansımaları olan konular da yer almıştır. Kitapta uluslararası siyasi tarih konularının daha ağırlıklı olduğu buna karşılık sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmelere nispeten daha az yer ayrıldığı görülmektedir. ÇTDT ders kitabında Türkiye tarihini ele alan bölümlerin yaklaşık üçte ikisi dış politika konularını ele alırken, geri kalanı iç siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel konuları işlemektedir. Hem dünya hem de Türkiye tarihi konularında uluslararası siyasi tarihin ağırlığı diğer konuları gölgelemektedir (Öztürk, 2011). Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi ders programında okullara siyasetin girmesinden endişe edilerek daha çok dış siyasi konulara ve Türkiye ile diğer ülkeler arasındaki ilişkilere yer verilmiştir. İç siyasi konularına yeterince yer verilmemesi, insanların günümüzde yaşadıkları olayların iç yüzünü anlamalarını zorlaştırmaktadır (Saydam,2009:59).

Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi ve bu dersle ilgili konuların öğretimi, ilgili literatürde farklı boyutlarıyla tartışılmıştır (Saydam, 2009; Öztürk, 2011; Acun, 2012). Bu çalışmada ise Ç.T.D.T dersinin öğretim programı, ders konuları, dersin işleniş sırasında karşılaşılan sorunlar ve Ç.T.D.T derslerinin nasıl daha faydalı hale getirilebileceği hakkında okullardaki uygulamalardan hareketle tarih öğretmenlerinin görüşleri ele alınmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Trabzon il merkezinde görev yapan tarih öğretmenleri aracılığıyla elde edilen bulgular ışığında;

1- Tarih eğitiminde Ç.T.D.T dersinin önemi, dersin içeriği, dersin sağlayacağı kazanımlar ve öğretmenlerin Ç.T.D.T dersi konusundaki görüşleri belirlenmeye çalışılacaktır.

2- Ortaöğretimde Ç.T.D.T derslerinde ne tür sorunlarla karşılaşıldığı tespit edilmeye çalışılacaktır.

3- Ç.T.D.T dersinin daha verimli işlenebilmesi için öneriler geliştirilecektir.

2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. “Betimsel alan taraması çalışmaları, mevcut durumu tespit etmek için yürütülen bir çalışma türüdür. Genellikle araştırılan problemin mevcut durumu nedir ve neredeyiz sorularına cevap aranır” (Çepni, 2009: 65). Bu çalışma Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersleriyle ilgili mevcut durumu tespit etmeyi ve bu konuda öğretmenlerin hangi durumda oldukları, neler yaptıkları ve neler önerdiklerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle çalışmada kullanılacak en uygun yöntemin betimsel tarama yöntemi olacağı düşünülmüştür.

2.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, tarih öğretmenleriyle anket ve mülakat çalışması yapılmıştır. Trabzon il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında çalışan 50 tarih öğretmenine uygulanan anket 20 sorudan oluşmuştur. Araştırmada kullanılan anket soruları, ilgili literatür taranarak hazırlanmıştır. Anket çalışması sırasında elde edilen verilerin yüzeysel olma ihtimali ve anketlerde sorulan sorulara verilen cevapların esneklikten uzak olması anket çalışmalarının en zayıf taraflarıdır. Anketin bu tür dezavantajlarından ötürü çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak için anket ile birlikte mülakat yoluyla da veri toplanmıştır. Araştırma için anketin uygulandığı gruptaki 20 tarih öğretmeni ile yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Pilot Çalışması

Yapılan araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğini artırmak için pilot çalışma yapılmıştır. Araştırmanın anket ve mülakat formları alan uzmanının tavsiyeleri alınarak hazırlanmıştır. Hazırlanan anket ve mülakat formları örneklem içinden seçilen beş tarih öğretmenine uygulanarak kontrol edilmiştir. Çıkan sonuçlar doğrultusunda çalışmada kullanılan anket ve mülakat formlarına son şekilleri verilmiştir.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Trabzon il merkezinde bulunan ortaöğretim kurumlarında görev yapan tarih öğretmenleri oluştur-

maktadır. Araştırmanın örneklemini Trabzon il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 5 Anadolu Lisesi, 5 Genel Lise, 2 Meslek Lisesi, 1 Fen Lisesi olmak üzere ÇTDT dersinin okutulduğu toplam 13 lisede görev yapan 50 tarih öğretmeninden oluşmaktadır. Bu tarih öğretmenlerinin 39 tanesi erkek, 11 tanesi kadındır. Araştırmada gönüllülük esas alınmıştır. Bu nedenle Trabzon il merkezinde bulunan ve Ç.T.D.T dersini seçmeli ders olarak okutmayan liselerde görev yapan tarih öğretmenleri ile çalışmaya katılmak istemeyen öğretmenler örneklemin dışında bırakılmıştır. Örneklemini Trabzon il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında çalışan tarih öğretmenleri olarak seçmemizin nedeni Ç.T.D.T dersinin Trabzon il merkezinde ilçelerdekinden daha fazla lisede seçmeli ders olarak okutulması ve bu yüzden il merkezindeki tarih öğretmenlerinin Ç.T.D.T dersi konusunda daha tecrübeli olmalarıdır.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- 1- Araştırma Trabzon il merkezinde bulunan ortaöğretim kurumlarında çalışan tarih öğretmenleri ile sınırlıdır.
- 2- Araştırma süresi 2011- 2012 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
- 3- Araştırma veri toplama araçlarındaki sorularla sınırlıdır.
- 4- Araştırma ulaşılan yerli ve yabancı kaynaklarla sınırlıdır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma için hazırlanan anket iki sorusu açık uçlu olmak üzere yirmi sorudan oluşmuştur. Ankette sorulan her soruya verilen cevaplar için frekans ve yüzdelere hesaplanarak tablolar halinde sunulmuştur. Hazırlanan mülakat formu ile tarih öğretmenlerine on bir tane açık uçlu soru sorulmuş, yapılan görüşmeler kayıt cihazı ve not alma yolu ile kaydedilmiştir. Mülakat sorularına verilen cevapların analizleri, ilgili oldukları anket sorularına verilen cevapların analizleri ile birlikte sunulmuştur.

3. Bulgular

Katılımcıların 39'u (%78) erkek, 11'i (% 22) bayan öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcı tarih öğretmenlerinin 46 tanesi (% 92) lisans, 4 tanesi (% 8) yüksek lisans derecesine sahiptir. Katılımcı tarih öğretmenlerinin 21 tanesi Genel Lise, 20 tanesi Anadolu Lisesi, 7 tanesi Meslek Lisesi ve 2 tanesi de Fen Lisesinde çalışmaktadırlar.

50 katılımcı tarih öğretmeninden 2 tanesinin (% 4) 0-5 yıl tecrübeye sahip olduğu belirlenmiştir. Katılımcı tarih öğretmenlerinin üç tanesi (% 6) 6-10 yıl, 12 tanesi (% 24) 10-15 yıl, 12 tanesi (% 24) 16-20 yıl ve 21 tanesi (% 42) 21 yıl ve üzeri tecrübeye sahip oldukları görülmektedir. Bu verilere göre araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun 11 yıl ve daha yukarı tecrübeye sahip oldukları anlaşılmaktadır.

3.1.Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Konusunda Sorular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcı tarih öğretmenlerinin anketteki Ç.T.D.T dersiyle ilgili yargı cümlelerine verdikleri cevapların analizi tablolar halinde sunulmuştur. Tablolarda ilk verilen rakamlar frekans değerlerini, parantez içinde verilen rakamlar yüzde değerlerini belirtmektedir.

Tablo 1’den anlaşılacağı üzere tarih öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu Ç.T.D.T dersinin gerekli bir ders olduğu yargısına katılmaktadır. Öğretmenlerin bir tanesi ise Ç.T.D.T. dersinin gerekli bir ders olduğu yargısına kesinlikle katılmaktadır. Araştırma için yapılan mülakat çalışmasında da Tarih öğretmeni A “*Öğrenciler Ç.T.D.T dersinde aldıkları eğitimle günümüz meselelerini, Türkiye ve dünyada yaşanan sorunları öğrenerek daha duyarlı vatandaş haline gelirler*” demiştir. Tarih öğretmeni C ise “*Öğrenciler Ç.T.D.T dersinde alacakları eğitimle küreselleşen dünyada ve uluslararası ilişkilerde Türkiye’nin durumu ve konumunu daha bilimsel bir şekilde anlama fırsatı elde ederler*” cevabını vermiştir. Diğer katılımcı tarih öğretmenlerinin aksine Ç.T.D.T dersinin gerekli bir ders olmadığını söyleyen tarih öğretmeni Z ise bu dersin öğrencilere hiçbir katkı sağlayamayacağını ileri sürmüştür. Buna sebep olarak yakın tarihi döneme ait bilgilerin tarafsız olamayacağını bu nedenle de bu dönemleri anlatan dersin faydalı olmasının mümkün olmadığını iddia etmiştir. Araştırmanın “*Yakın dönemin konuları lise derslerinde ele alınmamalıdır*” yargısına öğretmenler toplamda % 80 oranında katılmamaktadırlar. Bu durum, ankete katılan tarih öğretmenlerinin çoğunluğunun yakın döneme ait konuların liselerde ele alınması gerektiği düşüncesine sahip olduklarını göstermektedir. Öğretmenlerin bir önceki yargı cümlesine tamamına yakını olumlu yanıt verirken yaklaşık % 16’sının yakın dönem konularının ele alınmaması gerektiğine katılmaları bir çelişki gibi gözükmektedir. Ancak mülakatlardan elde edilen veriler, öğretmenlerin Çağdaş Tarih konularının öğretimine genel olarak olumlu yaklaşmakla birlikte Türkiye’nin yakın dönemiyle ilgili bazı konuların politik tartışmalar yaratabileceği endişesiyle derslerde ele alınmasına dönük kaygıları olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Öğretmenlerin Ç.T.D.T. Dersinin Gerekliliğiyle İlgili Yargılara Katılım Oranı

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi (ÇTDT) dersinin gerekli olduğuna inanıyorum.	45 (90)	4 (8)	-	-	1 (2)
Yakın döneme ait konular lise derslerinde ele alınmamalıdır.	4 (8)	4 (8)	2 (4)	17 (34)	23 (46)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ DERSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ...

ÇTDT dersindeki konular öğrencilerin tarihe ilgisini artırır.	20 (40)	27 (54)	2 (4)	1 (2)	-
ÇTDT dersi öğrencilerin geçmiş ile bugün arasında bağ kurmasını sağlar.	26 (52)	22 (44)	-	2 (4)	-
ÇTDT dersini almak öğrencilerin geleceği daha akılcı analiz etmesini sağlar.	26 (52)	21 (42)	2 (4)	1 (2)	-
ÇTDT, öğrencilerin yaşadığımız dünyayı anlamalarına katkıda bulunur.	32 (64)	14 (28)	1 (2)	3 (6)	-

Öğretmenler dersin öğrencilere katkısıyla ilgili yargı cümlelerine de büyük oranda katılmaktadırlar. Öğretmenlerin toplam % 94'lük çok büyük bir kısmının Ç.T.D.T dersindeki konuların öğrencilerin tarihe ilgisini artıracaklarını düşüncesine sahip oldukları anlaşılmaktadır. % 96 oranında bu dersin öğrencilerin geçmiş ile bugün arasında bağ kurmalarına katkı sağladığını düşünen öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Ç.T.D.T dersinin öğrencilerin geleceği analiz etmesine katkı sağladığı görüşünde oldukları da görülmektedir. Tablo 1'deki verilere göre araştırmaya katılan tarih öğretmenlerinin çok büyük bir kısmının Ç.T.D.T dersinin öğrencilerin yaşadığımız dünyayı anlamasına katkıda bulunduğu görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Mülakat çalışmasına katılan tarih öğretmenlerinin tamamı Ç.T.D.T dersinin çağdaş dünyayı anlamaya katkısı olduğuna inanmaktadır. Tarih öğretmeni A "*Ç.T.D.T dersi yurt ve dünya sorunlarını tanıma, dünyadaki gelişmeleri anlama, bunlara öneri geliştirme, hayatı, siyaseti ve devletlerarası ilişkileri analiz edebilme konusunda öğrencilere önemli kazanımlar sağlar*" demiştir. Ç.T.D.T dersinin günümüzü anlama konusunda önemine vurgu yapan tarih öğretmeni D ise "*Ç.T.D.T dersi öğrencilere küresel konular ve uluslararası ilişkilerde Türkiye'nin rolünü kavrama konusunda önemli katkılar sağlar*" şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Öğretmen Ş ise bu konuda "*Ç.T.D.T dersi öğrencilerde dünyada ve Türkiye'de günümüzde yaşanan olayların nasıl bir seyir göstereceği konusunda öngörü oluşmasına katkıda bulunur*" demiştir.

3.2. Öğretmenlerin Ç.T.D.T. Dersi ve Programıyla İlgili Yargılara

Katılım Oranı

Tablo 2'deki verilere bakıldığında çalışmaya katılan tarih öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Ç.T.D.T ders konularının iyi seçildiği düşüncesine sahip oldukları ve Ç.T.D.T ders programında günümüz dünyasını anlamak için yeterli ko-

nuların olduğu kanaatini taşıdıkları anlaşılmaktadır. “Ç.T.D.T dersi yakın dönemin tarihini objektif bir şekilde açıklamaktadır” yargısına katılımcı tarih öğretmenlerinin toplam % 74’lük büyük bir kısmı katılmakla birlikte % 16’lık bir kısmın bu konuda kararsız olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Ç.T.D.T. Dersi ve Programıyla İlgili Yargılara Katılım Oranı

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
ÇTDT dersinin konuları iyi seçilmiştir.	15 (30)	31 (62)	2 (4)	2 (4)	-
ÇTDT dersinde günümüz dünyasını anlamak için yeterli konular vardır.	15 (30)	28 (56)	4 (8)	3 (6)	-
ÇTDT dersi yakın dönemin tarihini objektif bir biçimde açıklamaktadır.	5 (10)	32 (64)	8 (16)	5 (10)	-
ÇTDT dersinin mevcut programı, yakın dönemin aydınlatılması için yeterlidir.	14 (28)	25 (50)	4 (8)	7 (14)	-
ÇTDT ders kitabı dersin amacına uygun hazırlanmıştır.	4 (8)	31 (62)	8 (16)	6 (12)	1 (2)

Tablodaki verilerden tarih öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Ç.T.D.T ders müfredatının yakın dönemi aydınlatmak için yeterli olduğu görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Mülakat çalışmasına katılan tarih öğretmenlerinin büyük bir kısmı Ç.T.D.T dersi müfredatının yeterli olduğunu ifade etmiştir. Tarih öğretmenlerinin bir kısmı ise Ç.T.D.T ders programında bazı konulara daha fazla yer verilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Ç.T.D.T programında Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlık mücadeleleri ve günümüzde sosyal, kültürel, siyasal durumları ve Türkiye ile ilişkiler konularına yeterince yer verilmediğini belirten katılımcı tarih öğretmeni B “Ç.T.D.T ders programında Türk Dünyası konularına daha fazla yer verilmesi gerekir” demiştir. Tarih öğretmeni D ise Ç.T.D.T dersi programını eksik bulduğunu belirterek “müfredatta Demokrat Parti ve Türkiye -Avrupa Birliği ilişkilerine daha fazla yer verilmesi gerekir” diye görüşünü ifade etmiştir. Ç.T.D.T müfredatında eksikler olduğunu ileri süren katılımcı tarih öğretmeni E ise programda gerek ülkelerin coğrafi konumları ve gerekse jeopolitiğine az yer verildiğini iddia ederek “müfredatta devletlerin kültür, teşkilat, toplum yapısı, hukuk, din ve sanat konularına da yer verilmesi gerekir” demiştir. Ç.T.D.T konusunda diğer katılımcı tarih öğretmenlerinden farklı düşünen tarih öğretmeni J ise “Ç.T.D.T ders müfredatı yeterlidir hatta gerekirse ders müfredatı daraltılmalıdır” demektedir.

Tablo 2’deki verilerden katılımcı tarih öğretmenlerinin % 70 ‘inin Ç.T.D.T ders kitabının dersin amacına uygun hazırlandığı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Ç.T.D.T kitabının çağdaş dönemleri aydınlatma bakımından yeterli olduğuna katılan tarih öğretmeni D “ Ç.T.D.T ders kitabını son derece yeterlidir” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Ç.T.D.T ders kitabının çağdaş tarihi dönemleri aydınlatma bakımından yeterli olmadığını ve anlaşılmasının zor olduğunu ifade eden katılımcı tarih öğretmeni T ise “Ç.T.D.T kitabı iyi hazırlanmamış ve kitabın dili oldukça ağırdır” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Ç.T.D.T ders kitabının amacına çok uygun hazırlanmadığını düşünen katılımcı tarih öğretmeni B ise ‘Ç.T.D.T ders kitabı sadeleştirilmeli ve yoğun detaylardan arındırılmalıdır” demektedir. Ç.T.D.T ders kitabının çağdaş dönemleri aydınlatma amacını yeterince yerine getiremediğini iddia eden katılımcı tarih öğretmeni Z, “Ç.T.D.T ders kitabında Türk dünyası ve Türkiye’deki gelişmelere daha fazla yer verilmesi gerekir” diyerek görüşünü belirtmiştir. Ç.T.D.T ders kitabı konusunda tarih öğretmeni C ise ders kitabının Avrupa tarihi ağırlıklı hazırlandığını ileri sürerek ‘ders kitabında Asya ve Afrika tarihine daha fazla yer verilmelidir” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin dersle ilgili önerilere ve mesleki yeterlilik sorularına katılım durumu

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
ÇTDT dersi liselerin bütün alanlarında okutulması gerekir.	32 (64)	14 (28)	1 (2)	2 (4)	1 (2)
ÇTDT ders saatleri artırılmalıdır.	15 (30)	9 (18)	6 (12)	14 (28)	6 (12)
ÇTDT dersinde günümüz Türkiye’inde tartışılan hassas konuların programda yer alması gerekir.	18 (36)	18 (36)	6 (12)	5 (10)	2 (4)
ÇTDT dersini anlatmakta zorlanıyorum.	3 (6)	4 (8)	6 (12)	22 (44)	15 (30)
ÇTDT dersini vermek için yeterli eğitimi almadım	5 (10)	14 (28)	3 (6)	20 (40)	8 (16)

Tablo 3’teki verilere göre araştırmaya katılan tarih öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Ç.T.D.T dersinin liselerin bütün bölümlerinde okutulması gerektiği fikrinde oldukları anlaşılmaktadır. Mülakata katılan tarih öğretmenlerinin tamamı da Ç.T.D.T dersinin liselerin bütün alanlarında okutulması gerektiğine inanmaktadır. Bu konuda tarih öğretmenlerden E, “Türk gençlerinin Türk dünyası ve dünyadaki gelişmelerden haberdar olabilmesi ayrıca yaşadığımız dünyayı daha iyi anla-

yabilmesi için ortaöğretimde mutlaka Ç.T.D.T dersini öğrenmesi gerekir” demektedir. Tarih öğretmeni N ise “Öğrencilerin bugünü anlayabilmeleri ve geleceği yönetebilmeleri, yakın tarihi öğrenmeleri ile mümkündür” diyerek bu dersin tüm bölümlerde öğretilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Tarih öğretmenleri ‘Ç.T.D.T ders saatleri artırılmalıdır’ yargısına % 48 oranında katılırken, % 12 öğretmen bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Katılımcı öğretmenlerin % 40’ı ise bu yargıya katılmamaktadır. Tablo 3’ten anlaşılacağı üzere Ç.T.D.T ders müfredatında günümüz Türkiye’inde tartışılan hassas konuların (Kürt Sorunu, Alevi Meselesi vb.) yer alması gerekir yargısına araştırmaya katılan tarih öğretmenlerinin % 72’si katılmaktadır. Bu konuda öğretmenlerin % 12’si kararsız olduğunu söylerken, % 14’ü bu ders programında hassas konuların yer alması gerektiğine katılmamaktadır.

Öğretmenlerin mesleki yeterliliği: Katılımcı tarih öğretmenlerine “Ç.T.D.T dersini anlatmakta zorlanıyorum” yargısına katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin sadece % 14’ü Ç.T.D.T dersini anlatmakta zorlandığını söylerken, katılımcı tarih öğretmenlerinin çoğunluğu Ç.T.D.T dersini anlatmakta zorlanmadığını belirtmiştir. Tarih öğretmenlerine Ç.T.D.T dersini verebilmek için gerekli eğitimi alıp almadıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin % 38’i Ç.T.D.T ders konularını vermek için daha önce eğitim almadığını belirtirken, % 56’sı ise bu konuda eğitim aldığını söylemiştir.

Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Okutulurken Karşılaşılan Sorunlar

Araştırmanın bu bölümünde tarih öğretmenlerinin Ç.T.D.T dersi okuturken karşılaştığı sorunlar verilmiştir. Katılımcı tarih öğretmenlerinin anketteki karşılaştıkları sorunları belirtmelerini isteyen açık uçlu soruya verdikleri cevapların frekans ve yüzde oranları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Okutulurken Karşılaşılan Sorunlar

		f	%
1	Ders kitabının yalın bir dille yazılmaması, akademik bir dille hazırlanması	10	20
2	Üniversite sınavlarında bu dersle ilgili yeterince soru sorulmaması	9	18
3	Öğrencilerin ders programı ve öğretmenin anlatımı dışında medyadan ve çevreden duyduğu çelişkili bilgilerden etkilenmesi	7	14
4	Öğrencilerin ilköğretim sırasında bu konularla ilgili eğitim almaması	4	8
5	Ders programının çok geniş olması ve detaylara fazla yer verilmesi	4	8
6	Ders materyalleri atlas, harita gibi materyallerin eksikliği	4	8
7	Ders için ayrılan haftalık ders saatinin yetersiz olması	4	8
8	Kitapta görsel materyallere yeterince yer verilmemesi	4	8
9	Meslek liseleri ve genel liselerdeki öğrenci seviyesinin düşük olması	4	8
10	Sınıfların bilgisayar ve teknolojik materyal ortamına uygun olmaması	3	6

Araştırmaya katılan tarih öğretmenleri Ç.T.D.T dersini verirken karşılaşılan en büyük sorun olarak ders kitabının yalın bir dille yazılmamasını ve akademik bir dille yazılmasını göstermişlerdir. Tarih öğretmenleri sözü edilen bu nedenle öğrencilerin ders kitabındaki konuları anlamakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler Ç.T.D.T dersi ile ilgili üniversite sınavlarında yeterince soru sorulmamasını dersin öğrenilmesi ve öğrencilerin derse ilgi duymasını engelleyen önemli sorunlardan biri olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler bu dersle ilgili bir başka sorun olarak öğrencilerin bu dersin müfredat konuları ile ilgili ders kitabı ve öğretmen dışında medyadan, çevreden ve aileden duyduğu çelişkili bilgilerden etkilenmesini göstermişlerdir. Ç.T.D.T dersi konularında farklı bilgi kaynaklarının zaman zaman sorunlar meydana getirdiğini söyleyen katılımcı tarih öğretmeni A *“İnternetteki bilgi kirliliği ve taraflı kaynaklar öğrencilerde ön yargılara neden olmaktadır”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Tarih öğretmenleri öğrencilerin Ç.T.D.T dersindeki konularla ilgili ön bilgi olmadan sadece liselerin dördüncü sınıfında almalarını dersin öğrenilmesinde yaşanan en önemli zorluklardan biri olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Tarih öğretmeni D, Ç.T.D.T dersinin liselerin alt sınıflarından başlanarak verilmeyip sadece lise son sınıflara konmasını ve üstelik bu dersle ilgili üniversite sınavlarında yeterli sayıda soru sorulmamasını önemli bir sorun olarak görmektedir.

Öğretmenler Ç.T.D.T ders konularının çok geniş olması ve konularda aşırı detaylara yer verilmesinin öğrencilerin dersi anlama ve derse ilgi göstermesini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Katılımcılar Ç.T.D.T dersinin programa yeni alınmasından dolayı dersle ilgili var olan atlas, harita gibi materyal eksikliğinin dersin öğrenilmesini olumsuz etkilediğini söylemişlerdir. Çalışmaya katılan bazı öğretmenler Ç.T.D.T için ayrılan haftalık iki ders saatinin bu dersin konuları için yetersiz olmasını önemli bir sorun olarak görmüşlerdir. Öğretmenler Ç.T.D.T ders kitabında yer alan resim ve görsel materyallerin konuların daha iyi anlaşılması bakımından yetersiz olmasını ve konularla ilgili kitaplarda etkili görseller olmamasını bir eksiklik olarak belirtmişlerdir.

Fen Liseleri, Anadolu Liseleri ve Sosyal Bilimler Liseleri dışında kalan Genel Liseler ve Meslek Liselerindeki öğrencilerin bilgi seviyelerinin düşük olması Ç.T.D.T dersinin öğretilmesinde yaşanan başka bir sorun olarak dile getirilmiştir. Sınıflarda bilgisayar ve teknolojik materyallerin yetersiz olması da bu konuda dile getirilen başka bir problemdir. Mülakat çalışmasına katılan tarih öğretmenlerinden B, bu dersle ilgili materyal eksikliğini vurgulayarak *“Ç.T.D.T derslerinde yakın dönemle ilgili görüntülü kaynakların olmaması bu dersin öğrenilmesinde karşılaşılan en önemli problemlerden birisidir”* demiştir.

Yukarıda değinilenler dışında Tarih öğretmeni C ise lise son sınıf öğrencilerinin üniversite sınavları nedeniyle eğitim öğretim yılının ikinci yarısında okula gelmeyip devamsızlık yapmalarından dolayı ders konularının bitirilememesini Ç.T.D.T dersiyle ilgili yaşanan önemli sorunlardan biri olarak dile getirmiştir.

Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersinin Daha Faydalı Olabilmesi İçin Öğretmenlerin Önerileri

Araştırmaya katılan tarih öğretmenlerine Ç.T.D.T dersinin daha faydalı olabilmesi için neler önerirsiniz sorusu sorulmuştur. Tarih öğretmenlerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde oranları Tablo 5’ te gösterilmiştir.

Tablo 5: ÇTDT Dersinin Daha Faydalı Olabilmesi İçin Öneriler

		f	%
1	Bu ders 10. sınıftan itibaren verilmeli ve ders saati artırılmalıdır.	11	22
2	Öğrencilere filmler, slaytlar izlettirilmeli, proje çalışmaları verilmelidir.	8	16
3	Kitap biraz daha açık olmalı, konular biraz daha sadeleştirilmelidir.	7	14
4	Üniversite sınavlarında bu dersle ilgili daha çok soru sorulmalıdır.	5	10
5	Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi liselerin bütün alanlarında zorunlu ders olarak okutulmalıdır.	5	10
6	Kitapta görsel materyallere daha fazla yer verilmeli ve kalitesi artırılmalıdır.	4	8
7	Türk Dünyası konularına daha fazla yer verilmelidir.	4	8
8	Tarihe yön veren kahramanların biyografilerine yer verilmeli, konularla ilgili belgeseller hazırlanmalıdır.	4	8
9	Dersin konusuna göre yakın dönemi yaşayanlardan faydalanılmalı ve bu kişiler mümkünse ders ortamına davet edilmelidir.	3	6
10	Bu dersle ilgili öğretmenlere tamamlayıcı eğitim verilmeli, öğretmenlere kılavuz kitap hazırlanmalıdır.	2	4

Araştırmaya katılan tarih öğretmenleri Ç.T.D.T dersinin daha faydalı olabilmesi için bu dersin ortaöğretim kurumlarında 10. sınıftan itibaren başlanarak 12. sınıf da dahil olmak üzere verilmesi ve Ç.T.D.T dersi haftalık ders saatinin artırılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Ç.T.D.T. ders konularının yoğunluğu ve lise son sınıf öğrencilerinin üniversite sınavlarına hazırlanmasının Ç.T.D.T dersinin alt sınıflardan itibaren verilmesini gerekli hale getirdiğini iddia eden katılımcı tarih öğretmenlerinden H, “Ç.T.D.T dersi liselerin 10-11 ve 12. sınıflarına bölünerek verilmesi dersin etkisi ve verimini artırır” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Öğrencilere Ç.T.D.T derslerinde işlenen konularla ilgili filmler ve slaytlar izlettirilerek ders materyallerinin zenginleştirilmesinin ve öğrencilere ders konuları ile ilgili proje çalışmaları verilmesinin dersi daha faydalı hale getireceği ileri sürülmüştür. Ç.T.D.T derslerinde verimin artırılması konusunda tarihi olaylarla ilgili hazırlanan C.D’ lerin önemine inanan katılımcı tarih öğretmenlerinden U, “ Milli Eğitim Bakanlığının okullara Ç.T.D.T öğretim programı konuları ile ilgili CD’ler hazırlatarak göndermesi dersin verimini artırır” görüşünü savunmuştur.

Tarih öğretmenleri Ç.T.D.T ders kitabının akademik bir dil yerine daha anlaşılır bir dille yazılması ve bazı konuların çıkarılarak ders kitabının sadeleştirilmesi-

nin dersin daha faydalı hale gelmesine katkı yapacağını belirtmişlerdir. Ç.T.D.T ders müfredatının ağır olduğunu belirten katılımcı tarih öğretmenlerinden T, “Ç.T.D.T dersinin daha etkili ve verimli olabilmesi için ders müfredatının hafifletilmesi ve detaylardan kaçınılması gerekir” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Tarih öğretmenleri YGS ve LYS ye giriş sınavlarında Ç.T.D.T dersi konuları ile ilgili daha çok soru sorulmasının öğrencilerin derse ilgisini artıracaklarını ifade etmişlerdir. Katılımcı öğretmenler Ç.T.D.T dersinin liselerin sadece sosyal bilimler alanına ders olarak konmasının yeterli olmadığını liselerin bütün alanlarına (sözel, sayısal, eşit ağırlık) zorunlu ders olarak konulmasının dersi daha faydalı hale getireceğini iddia etmişlerdir.

Tarih öğretmenleri ders kitabında görsel materyallere daha fazla yer verilmesi ve görsellerin kalitesinin artırılması dersin harita, atlas ve resimler ile desteklenmesinin dersin daha iyi anlaşılıp faydalı hale gelmesine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Ç.T.D.T derslerinde istenilen sonuçların alınabilmesi için derslerin öğrenci merkezli işlenmesi ve görsel ders materyallerinin çoğaltılmasının önemli olduğuna inanan katılımcı tarih öğretmenlerinden Z Ç.T.D.T derslerinde verimliliğin artırılması için ders ile ilgili konularda “görsel materyaller çoğaltılmalı ve öğrenciler aktif hale getirilmelidir” demiştir. Ç.T.D.T ders kitabındaki görsellerin dersin anlaşılmasına katkı sağladığını söyleyen tarih öğretmeni D, “Ç.T.D.T ders kitabındaki görseller dersin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlar, ders kitabındaki görsellerin artırılması ve çeşitlendirilmesi gerekir” diye görüş belirtmiştir. Ç.T.D.T kitabındaki görsellerin öğrenmeyi olumlu etkilediğini düşünen katılımcı tarih öğretmeni A ise görsellerin öğrenmeyi pekiştirmeye yardımcı olduğunu, harita, resim ve fotoğrafların hatırlamayı kolaylaştırdığını ve unutmayı geciktirdiğini ifade etmiştir.

Katılımcı tarih öğretmenlerinin bir kısmı Ç.T.D.T ders müfredatında Türk dünyası konularına daha fazla yer verilmesinin dersi daha faydalı hale getireceğini ileri sürmüşlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı Ç.T.D.T derslerinde tarihe yön veren kahramanların biyografilerine yer verilmesi ve dersin konuları ile ilgili belgesellerin hazırlanmasının dersin öğrenilmesine ve daha faydalı hale gelmesine katkı sağlayacağını iddia etmişlerdir. Yakın dönemdeki önemli tarihsel olayları bizzat yaşamış veya olaylara tanık olmuş kişilerin bu konular işlenirken mümkünse ders ortamına davet edilmesi ve öğrencilerle görüşürülmesinin dersin anlaşılması ve daha faydalı hale gelmesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Tarih öğretmeni E “ Ç.T.D.T derslerinde tarihi filmlerden yararlanılması ve imkan dahilinde tarihsel olaylara tanık kişilerin sınıf ortamına davet edilmesi Ç.T.D.T dersinin öğrenilmesine katkı sağlar” demektedir. Katılımcı tarih öğretmenleri ayrıca Ç.T.D.T dersini veren öğretmenlere bu dersle ilgili tamamlayıcı eğitim verilmesi ve kılavuz kitap hazırlanmasının da öğretmenin kendisini geliştirmesine ve dolayısıyla dersin daha faydalı hale gelmesine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

4. Sonuç Ve Öneriler

Trabzon il merkezindeki liselerde çalışan tarih öğretmenlerinin Ç.T.D.T dersi ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmadan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Yapılan araştırmada tarih öğretmenlerinin tamamının Ç.T.D.T dersinin orta-öğretimin bütün bölümlerinde okutulması gerektiğine inandığı anlaşılmıştır. Öğretmenlerin büyük bir kısmının gençlerin yaşadığımız dünyayı daha iyi anlayabilmesi, dünyadaki siyasal, sosyal ve bilimsel gelişmeleri takip edebilmesi için bu dersi mutlaka öğrenmeleri gerektiğine inandıkları belirlenmiştir. Tarih öğretmenleri Ç.T.D.T dersinin Türkiye ve dünyada meydana gelen gelişmelerin öğrenilmesi ve doğru değerlendirilmesinde öğrencilere önemli katkılar yaptığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin Ç.T.D.T dersinin Türkiye'nin güncel meseleleri ve uluslararası alandaki rolünün anlaşılmasına büyük katkı sağladığını düşündükleri görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre tarih öğretmenlerinin büyük çoğunluğu Ç.T.D.T dersini işlerken bazı problemlerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler ders kitabının dilinin karmaşık olmasını, haftalık ders saatinin yetersiz olmasını, dersin sadece liselerin son sınıfına konmasını ve üniversite sınavlarında bu dersle ilgili az sayıda soru sorulmasını başlıca problemler olarak görmüşlerdir.

Araştırmaya katılan tarih öğretmenleri Ç.T.D.T dersinin 10. Sınıftan itibaren verilmesini, ders kitabının harita ve görsellerle zenginleştirilmesini, ders kitabının sadeleştirilmesini ve haftalık ders saatlerinin artırılmasını önermişlerdir. Tarih öğretmenleri dersin daha verimli olabilmesi için derslerde belgesellere yer verilmesi ve mümkünse ders konularına göre yakın dönemlerdeki önemli olaylara tanık olmuş kişilerin ders ortamına davet edilmesinin faydalı olacağını belirtmişlerdir. Bunun yanında öğretmenlerin Ç.T.D.T derslerinin yakın dönemde yazılan makale ve köşe yazılarıyla zenginleştirilmesi, derslerde öğrencilerin daha aktif hale getirilmesi, dünya tarihiyle ilgili kısımda sadece Avrupa tarihine değil Asya ve Afrika tarihine de yeterince yer verilmesi gerektiği düşüncesinde oldukları anlaşılmıştır. Araştırmada tarih öğretmenlerinin bir kısmı Ç.T.D.T öğretim programı ve ders kitabında Türk dünyası konularına fazla yer verilmediği görüşünde oldukları ve ders müfredatında özellikle Orta Asya Türk dünyası konularına daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşündükleri görülmüştür.

Çalışmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- 1- Ç.T.D.T dersi ortaöğretim kurumlarının bütün alanlarında zorunlu ders olarak okutulmalıdır.
- 2- Ç.T.D.T dersinin konu yoğunluğu hafifletilmeli ve dersin konuları bölünecek 10.sınıftan itibaren verilmeye başlanmalıdır.
- 3- Ç.T.D.T dersi ile ilgili LGS ve LYS 'de sorulan soruların sayısı artırılmalıdır.
- 4- Ç.T.D.T ders kitabı sade ve anlaşılır bir şekilde yeniden yazılmalıdır.

5- Ç.T.D.T. dersinde öğrencilerin derse ilgisini artırmak için gerek ders kitabında ve gerekse ders işlenirken dersle ilgili resim, karikatür, poster gibi görsel materyallere önem verilmeli ve görsel materyaller çoğaltılmalıdır.

6- Ç.T.D.T dersleri için haritalar hazırlanmalı ve dersler haritalarla desteklenerek işlenmelidir.

7- Ç.T.D.T derslerinde yakın dönem konuları ile ilgili film ve belgesellerden yararlanılmalıdır.

8- Öğrencilere yakın dönem konuları ile ilgili proje çalışmaları verilerek öğrencilerin yakın dönemlere ilgileri artırılmaya çalışılmalıdır.

9- Ç.T.D.T derslerine mümkünse yakın dönemde gerçekleşen önemli olaylara katılmış veya tanık olmuş kişilerle sözlü tarih çalışmaları yaptırılmalı, konuların uzmanları okullara davet edilmeli ve onlarla öğrencilerin paylaşımında bulunması sağlanmalıdır.

10- Çağdaş dönem ve çağdaş tarih ile ilgili güncel yayınlar öğretmenler tarafından takip edilmeli ve öğrencilerle paylaşılıp tartışılmalıdır.

11- Ç.T.D.T dersini verecek tarih öğretmenlerine Ç.T.D.T dersi ile ilgili öğretmen kılavuz kitabı hazırlanmalı ve dersle ilgili uygulamaya dönük, pratik örnekler içeren hizmet içi eğitimler verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Acun, F. (2012), ‘Yakın Dönem Tarihinin Ortaöğretimde Öğretimi: Problemler ve Öneriler’, *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 1(1), ss.32-55.
- Aktekin, S. (2001), ‘İngiliz Tarih Eğitiminde Yerel Tarihin Yeri’. *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim, Yerel Tarih Grupları Deneyimi*, (Ed. F. Çelebi), 2001, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, ss.205-212.
- Alpkaya, G. ve Alpkaya, F.(2004). *20. Yüzyıl Dünya ve Türkiye Tarihi*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Aslan, E. (1998), *Çağdaş Tarih Öğretiminin Yeri ve Sorunları*, Basılmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- Behar, B. E. (1995), “Tarih Öğretiminde Türk Dünyası”, Salih Özbaran (Ed.), *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, 2. Baskı içinde (196-210)İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Çepni, S. (2009), *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*, 4. Baskı, Trabzon.
- Demircioğlu, İ. H. (2006), ‘Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Tarih Öğretiminin Genel Amaçlarının Karşılaştırmalı Bir Değerlendirmesi’, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 2, sayfa. 133-146 (2)
- Höpken, W. (2003), “Tarih Eğitiminde Yeni Yönelimler”, Oya Köymen (Ed.), *Tarih Eğitimi Eleştirel Yaklaşımlar*, 1. Baskı içinde (46-56) İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

- Karabağ, Ş. G. (2010), “Çağdaş Ülkelerde Tarih Ders Kitapları Uluslararası Bir Bakış”, Mustafa Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir?*, 1. Baskı içinde (149-156), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Köstüklü, N. (1997), ‘İngiltere’de Tarih Öğretimi Üzerine Düşünceler ve Türkiye’de Tarih Öğretimiyle İlgili Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme’, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1997, Sayı 8, ss.1-22.
- Kuyaş, A., Akarçay, A., İnsel, A., Karaömerlioğlu, A., Kentel, F., Kuyaş, E. ve Sarıbay, A.Y. (2002), *Gençler İçin Çağdaş Tarih*, İstanbul: TUSIAD.
- MEB (2008), *Ortaöğretim Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Öğretim Programı*, Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Okur, Y., Sever, A., Aydın, E., Kızıltan, H., Aksoy, M., Öztürk, M. (2009), *Ortaöğretim Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özbaran, S. (2005), *Tarih Tarihçi ve Toplum*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Öztürk, İ.H. (2010), ‘Avrupa Tarihi Konularının Öğretimi’, Mustafa Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir?*, 1. Baskı içinde (307-314), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Öztürk, İ.H. (2011), ‘Dünya Tarihini Öğretmek: Yeni Ortaöğretim Tarih Müfredat Programlarında Değişim ve Sorunlar’. *The 3rd International Turkish Educational Research Congress Book*, ss. 991-999. 4-7 May 2011, Girne, KKTC.
- Pingel, F. (2003), *Avrupa Evi Ders Kitaplarında 20. Yüzyıl Avrupa’sı*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Safran, M. ve Ata, B (1996), ‘Barışçı Tarih Öğretimi Üzerine Çalışmalar, Türkiye’de Tarih Kitaplarında Yunanlılara İlişkin Öğrenci Görüşleri’, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 16,sayı.1.
- Saydam, A. (2009), ‘Öğrenilemeyen Asır, 20.yüzyıl Tarihinin Öğrenilememesi’, Semih Aktekin (Ed.), *Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi*, 1. Baskı İçinde (45-64). Ankara: Harf Yayınları.
- Stradling, R. (2003), ‘20.Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli’, Oya Köymen (Ed), *Tarih Eğitimine Eleştirel Yaklaşımlar*,1.Baskı içinde (90-106) İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Thompson, P. (1999), *Geçmişin Sesi*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tunçay, M. (2005), *Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetimi’nin Kurulması (1923-1931)*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.